

Thúc đẩy văn hóa đọc sách khoa học trong sinh viên: Góc nhìn từ ngành xuất bản

TS. VŨ THÙY DƯƠNG

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Email: duongthuyvuxb1979@gmail.com

TS. PHẠM THỊ LIÊN

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Email: lienpham0908@gmail.com

Nhận ngày 6 tháng 2 năm 2025; chấp nhận đăng tháng 3 năm 2025.

Tóm tắt: Trước tác động của cuộc Cách mạng công nghệ 4.0 và sự xuất hiện của các thiết bị điện tử thông minh, văn hóa đọc sách của người Việt nói chung và của sinh viên đại học nói riêng đang đứng trước những thách thức lớn, có nguy cơ ngày càng mai một. Nhất là đối với thể loại sách khoa học - một loại sách thiếu hấp dẫn đối với người đọc, nhưng là loại sách rất cần thiết đối với sinh viên các trường đại học. Để thúc đẩy văn hóa đọc sách khoa học của sinh viên, với góc nhìn từ ngành xuất bản, dựa trên kết quả khảo sát, kết hợp với phân tích định tính, bài viết làm rõ thực trạng văn hóa đọc sách khoa học của sinh viên ngành xuất bản, những yếu tố ảnh hưởng đến văn hóa đọc và những hạn chế/bất cập trong văn hóa đọc sách khoa học của sinh viên; từ đó đề xuất các nhóm giải pháp đối với các cơ quan quản lý nhà nước, nhà trường, ngành xuất bản và sinh viên trong việc tạo động lực và môi trường đọc sách phù hợp, nhằm thúc đẩy thói quen đọc sách khoa học của sinh viên xuất bản nói riêng và sinh viên các trường đại học nói chung trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: văn hóa đọc; sách khoa học; sinh viên; xuất bản.

Abstract: Under the impact of the Fourth Industrial Revolution and the emergence of smart electronic devices, the reading culture of Vietnamese people in general and university students in particular is facing significant challenges and the risk of gradual decline. This is especially true for scientific books, which are less appealing to readers despite being essential for university students. From the perspective of the publishing industry, this study is based on survey results and qualitative analysis to examine the current state of scientific reading culture among publishing students, factors influencing their reading habits, and existing limitations. The paper also proposes solutions for government agencies, universities, the publishing industry, and students to promote the habit of reading scientific books among publishing students in particular and university students in general in the current context.

Keywords: reading culture; scientific books; university students; publishing.

1. Văn hóa đọc và văn hóa đọc sách khoa học

1.1. Văn hóa đọc

Từ năm 1972, UNESCO đã đưa ra lời kêu gọi hướng tới một xã hội đọc sách, khuyến khích mọi thành viên trong xã hội đọc sách. Đến năm 1995, UNESCO tuyên bố lấy ngày 23/4 là Ngày sách thế giới. Sau đó, sự lan tỏa của đọc sách ngày càng mở rộng, dần phát triển thành thuật ngữ "văn hóa đọc" và văn hóa đọc trở thành một yêu cầu thiết yếu trong việc tạo dựng nhân cách con người, góp phần quan trọng trong sự nghiệp phát triển văn hóa, xã hội của

mỗi quốc gia.

Có nhiều quan niệm về văn hóa đọc, tiếp cận theo các góc nhìn khác nhau, nhưng có thể hiểu chung nhất, văn hóa đọc là một bộ phận của văn hóa, là cách ứng xử của con người với việc đọc, là những giá trị đọc và chuẩn mực đọc của mỗi cá nhân, của cộng đồng xã hội. Điều đó gồm những ứng xử, giá trị và chuẩn mực đọc mà các nhà quản lý và cơ quan quản lý nhà nước thể hiện ở chính sách, đường lối và ứng xử hàng ngày nhằm phát triển nền văn hóa đọc; và bao hàm cả thói quen đọc, sở thích đọc, kỹ năng đọc

của mỗi người - xét theo phương diện cá nhân. Thói quen và kỹ năng đọc mang tính chất đồng loạt, còn sở thích đọc lại phụ thuộc hoàn toàn vào từng cá nhân cụ thể.

Văn hóa đọc góp phần to lớn vào việc bồi dưỡng, nâng cao kiến thức, hình thành và phát triển nhân cách con người. Các nước trên thế giới đều rất quan tâm và có nhiều chính sách khuyến khích phát triển văn hóa đọc. Ở Việt Nam, để phát huy tinh thần hiếu học, ham đọc sách trong cộng đồng, Thủ tướng Chính phủ đã ký Quyết định số 329/QĐ-TTg ngày 15/3/2017 phê duyệt Đề án phát triển văn hóa đọc trong cộng đồng đến năm 2020, định hướng đến năm 2030. Đề án khẳng định quan điểm của Đảng, Nhà nước ta coi phát triển văn hóa đọc là một trong những nội dung quan trọng của sự nghiệp phát triển văn hóa, giáo dục của đất nước, nhằm mục tiêu cải thiện môi trường đọc; góp phần nâng cao dân trí, phát triển tư duy, khả năng sáng tạo, bồi dưỡng nhân cách, tâm hồn, tăng cường ý thức chấp hành pháp luật, hình thành lối sống lành mạnh trong con người, xã hội Việt Nam, đẩy mạnh xây dựng xã hội học tập^[1].

1.2. Văn hóa đọc sách khoa học

Từ cách hiểu chung về văn hóa đọc, có thể hiểu văn hóa đọc sách khoa học là cách ứng xử, thái độ, ý thức và hành động của cá nhân và cộng đồng trong việc tiếp cận và sử dụng sách khoa học như một công cụ để phát triển tri thức và nâng cao tư duy. Đây là cách tiếp cận các tài liệu, sách (cả sách in truyền thống và sách điện tử) liên quan đến các lĩnh vực khoa học tự nhiên, xã hội, kỹ thuật, công nghệ, và nhiều ngành khác, nhằm tiếp cận và bổ sung nguồn tri thức giúp người đọc hiểu sâu hơn về các khái niệm, lý thuyết và ứng dụng của các khoa học trong đời sống xã hội.

Sách khoa học có vai trò quan trọng, trực tiếp đối với quá trình học tập và là nền tảng cung cấp kiến thức cho sinh viên để chuẩn bị tốt về nhận thức khoa học liên quan đến ngành đào tạo trong các năm học đại học và sau khi tốt nghiệp. Một đặc điểm của văn hóa đọc sách khoa học là đòi hỏi khả năng phân tích, đánh giá, phản biện và so sánh các thông tin để rút ra kiến thức đúng đắn và hữu ích. Muốn xây dựng một xã hội tri thức thì cần phải thúc đẩy văn hóa đọc sách khoa học, khuyến khích các cá nhân

học tập suốt đời, từ đó tạo động lực cho sự đổi mới, sáng tạo trong xã hội.

2. Thực trạng văn hóa đọc sách khoa học trong sinh viên ngành xuất bản hiện nay

Theo nghiên cứu của tác giả Trương Đại Lượng⁽²⁾, hiện nay nhu cầu đọc tài liệu số của sinh viên ngày càng cao so với tài liệu truyền thống. Thời gian sinh viên sử dụng để khai thác thông tin trong môi trường số khá nhiều song chủ yếu khai thác tin tức, thông tin giải trí, tài liệu văn học nghệ thuật, tham gia mạng xã hội; sinh viên dành thời gian để đọc tài liệu học thuật, tài liệu chuyên ngành phục vụ nhiệm vụ học tập và nghiên cứu còn ít, dưới 50% số sinh viên được hỏi. Năng lực định hướng đọc, năng lực lĩnh hội thông tin và năng lực ứng xử văn hóa trong quá trình khai thác tài liệu của sinh viên còn khá hạn chế. Nhiều nghiên cứu khác cũng chỉ ra thực trạng chung của sinh viên hiện nay là không còn hứng thú với việc đọc sách một cách nghiêm túc, sinh viên chủ yếu đọc để đối phó với kỳ thi⁽³⁾, hoặc khi giáo viên yêu cầu, sinh viên chưa có ý thức, thói quen hoặc thiếu kỹ năng đọc sách khoa học, thiếu kỹ năng tìm kiếm tài liệu khoa học⁽⁴⁾.

Trước thực trạng chung đó, nhóm nghiên cứu đã tiến hành khảo sát tình hình đọc sách khoa học của sinh viên ngành xuất bản bằng bảng hỏi với số lượng 460 sinh viên khoa Xuất bản, Phát hành của các trường đại học trong nước. Trong đó có 90,7% là sinh viên nữ và 9,3% sinh viên nam; 33,3% là sinh viên năm nhất, 13% là sinh viên năm hai, 25,2% là sinh viên năm ba và 28,5% là sinh viên năm thứ tư; có 80% sinh viên đang theo học ở trường đại học miền Bắc, 18,9% sinh viên ở miền Nam và 1,1% sinh viên học ở miền Trung. Căn cứ kết quả khảo sát, phân tích các nội dung của bảng hỏi và tình hình thực tế, nhóm nghiên cứu tiến hành đánh giá thực trạng văn hóa đọc sách khoa học của sinh viên xuất bản hiện nay.

2.1. Thực trạng văn hóa đọc sách khoa học của sinh viên ngành xuất bản

Theo khảo sát cho thấy số lượng sách đọc trung bình một năm của sinh viên: có 52,6% sinh viên đọc từ 01 - 05 cuốn sách/năm; 32,6% sinh viên đọc từ 06 - 10 cuốn sách/năm; 11% số sinh viên đọc từ 11 - 20 cuốn sách/năm; và có 3,8% số sinh viên đọc trên 20 quyển sách/năm.

Từ tỷ lệ đọc sách trên có thể thấy sinh viên xuất

bản đọc sách khoa học khá thường xuyên, tuy nhiên phần lớn sinh viên chỉ đọc dưới 5 cuốn sách/năm. Mặc dù con số này vẫn cao hơn mức trung bình đọc sách của người Việt Nam là 4,6 cuốn/năm⁽⁵⁾ (trong đó 1 nửa là sách giáo khoa), song □sức đọc□sách khoa học của sinh viên như thế là chưa cao, thậm chí là thấp so với yêu cầu đọc - học theo các học phần đào tạo tại trường đại học. Chỉ có 32,6% số sinh viên đọc trên 5 cuốn - 10 cuốn/năm và chỉ có 14,8% là đọc trên 10 cuốn/năm.

Những thể loại sách khoa học mà sinh viên quan tâm: trong các thể loại sách khoa học gồm sách khoa học kỹ thuật chuyên ngành, khoa học phổ thông, khoa học tự nhiên, khoa học xã hội - nhân văn và sách khoa học giáo dục và tâm lý học, sinh viên quan tâm nhất đến sách loại sách khoa học xã hội - nhân văn (64%); tiếp đến là sách khoa học giáo dục và tâm lý học (61,6%); xếp thứ 3 là sách khoa học phổ thông (42,3%); và chỉ có 15,8% sinh viên quan tâm đến sách khoa học kỹ thuật chuyên ngành; 11,7% số sinh viên quan tâm đến sách khoa học tự nhiên.

Điều này cũng dễ lý giải, vì đầu vào của sinh viên xuất bản chủ yếu là các môn học thuộc tổ hợp khối D hoặc khối khoa học xã hội nhân văn, các môn học ở bậc đại học chuyên ngành xuất bản phần lớn thuộc lĩnh vực khoa học xã hội và giáo dục, tâm lý. Có thể thấy, sinh viên quan tâm và lựa chọn thể loại sách khoa học dựa chương trình đào tạo và sở trường của mỗi cá nhân.

Về mục đích đọc: Với 05 mục đích chính mà nhóm nghiên cứu đưa ra, cùng với các mục đích khác mà sinh viên ghi cụ thể, có thể thấy phần lớn sinh viên (73,1%) mua sách/đọc sách khoa học mới mục đích để nâng cao kiến thức; thứ hai là nhằm mục đích giải trí (67,5%) và phục vụ việc nghiên cứu, học tập, thi cử (60,5%). Ngoài ra sinh viên còn mua/đọc sách với mục đích sưu tầm (25,8%) và mua sách để tặng bạn bè (16,7%); có rất ít sinh viên (2,4%) mua/đọc sách với các mục đích khác như thư giãn, tìm hiểu□

Một đặc điểm khá riêng biệt của sinh viên ngành xuất bản là mua sách/đọc sách khoa học với mục đích để giải trí và sưu tầm; còn mục đích nâng cao kiến thức và phục vụ học tập, nghiên cứu thì cũng tương tự với sinh viên các ngành khác. Đặc điểm này là do sinh viên ngành xuất bản được đào tạo chuyên ngành

liên quan trực tiếp đến biên tập, xuất bản, phát hành sách, nên mục đích đọc sách/mua sách không chỉ đơn thuần là để phục vụ nghiên cứu, học tập, mà còn là sở thích cá nhân, hoặc còn coi sách như một món quà tặng (giá trị tinh thần) cho bạn bè, người thân.

Trong văn hóa đọc, mục đích đọc là một trong những yếu tố quan trọng để xác định được thái độ, cách ứng xử của người đọc với sách và thể hiện giá trị của của việc đọc. Khi những hành động đọc xuất phát từ mục đích đúng đắn, mang ý nghĩa tích cực cho bản thân và xã hội thì mới được coi là có văn hóa đọc. Như vậy, về tổng thể có thể thấy, ý thức, mục đích đọc của sinh viên xuất bản có giá trị tốt, thể hiện được văn hóa đọc và tình yêu đối với sách - một sản phẩm gắn với chuyên ngành đào tạo và cơ hội nghề nghiệp sau này.

Bên cạnh đó, thói quen đọc sách, kỹ năng tìm kiếm sách cũng thể hiện được văn hóa đọc. Thông qua cách đánh giá, lựa chọn, tìm kiếm tài liệu, sách vở theo nhu cầu, mục đích đọc của mình, có thể thấy được đặc điểm về văn hóa đọc của độc giả. Căn cứ vào đặc điểm đó, các nhà xuất bản, công ty phát hành sách sẽ có kế hoạch xuất bản và truyền thông hiệu quả; các cơ quan quản lý nhà nước, nhà trường□ sẽ nắm bắt để có cách thức, phương pháp thúc đẩy văn hóa đọc sách trong cộng đồng. Đối với đối tượng sinh viên xuất bản, chúng tôi khảo sát sự quan tâm, thói quen và đặc điểm tìm kiếm sách khoa học để xác định văn hóa đọc sách khoa học của sinh viên, và kết quả được là sinh viên chủ yếu tìm kiếm thông tin và nắm bắt được thông tin về sách khoa học trên mạng xã hội (86,6%), cao nhất là trên Facebook (80,5%), Tiktok (74,7%), Youtube (40,3%). Điều này dễ lý giải vì sinh viên đều là gen Z, Y có thói quen sử dụng mạng xã hội hàng ngày để tìm kiếm các thông tin. Bên cạnh đó sinh viên tìm kiếm trên báo điện tử (hơn 44%) và website của các nhà xuất bản (44,2%); việc giới thiệu thông tin sách qua những người nổi tiếng cũng khá hiệu quả (44,8% sinh viên tiếp nhận từ nguồn này) và qua bạn bè giới thiệu (40,3%); sinh viên cũng tự đến các nhà sách để tìm kiếm thông tin theo nhu cầu của bản thân (38,1%); kênh thông tin được tìm kiếm ít hơn là truyền hình (24,7%), phát thanh (9,7%), báo giấy (9,1%) và zalo (5,6%); các kênh khác như các sàn thương mại điện tử, website của các đơn vị quản lý nhà nước, qua giới

thiếu của thầy, cô□ có tỷ lệ rất thấp.

Khi sinh viên mua sách khoa học, các yếu tố được quan tâm, xem xét khi quyết định mua sách như sau: Sinh viên sẽ quan tâm nhất đến nội dung sách (hấp dẫn, thiết thực), tên sách/chủ đề sách muốn tìm hiểu, và thiết kế/minh họa bìa sách đẹp; sinh viên cũng sẽ quan tâm đến những quyển sách được chiết khấu cao hoặc có nhiều quà tặng kèm theo; ngoài ra tên tác giả/dịch giả, tên nhà xuất bản hoặc các sự kiện giới thiệu sách cũng là yếu tố khiến sinh viên quan tâm để quyết định có mua sách hay không. Bên cạnh đó, cũng có tỷ lệ thấp các sinh viên hoàn toàn không quan tâm đến các yếu tố trên (khoảng 5,5% - 14,5%).

Khi được hỏi về nguyên nhân dẫn đến việc sinh viên ngại đọc sách khoa học, nguyên nhân lớn nhất khiến sinh viên ngại đọc sách khoa học là do kiến thức trừu tượng, khó hiểu (63,6%), do dung lượng sách quá dày (52,6%), hay do nguyên nhân hình thức trình bày sách chưa hấp dẫn (55,4%) và giá thành sách còn cao (52,8%).

Từ các số liệu khảo sát trên, có thể đánh giá thực trạng văn hóa đọc sách khoa học của sinh viên ngành xuất bản có một số đặc điểm sau:

Thứ nhất, tỷ lệ sinh viên đọc sách khoa học thường xuyên, song số lượng sách đọc chưa cao, chỉ đạt 14,8% số sinh viên đọc trên 10 cuốn sách khoa học/năm.

Thứ hai, mục đích và động lực đọc sách khoa học của sinh viên xuất bản được đánh giá là tốt, tương đối phong phú, ngoài việc phục vụ việc học tập, nghiên cứu, có 67,5% sinh viên đọc sách khoa học để giải trí và 25,8% mua sách khoa học để sưu tầm. Đây cũng là đặc trưng điển hình của sinh viên được đào tạo chuyên ngành xuất bản, phát hành sách.

Thứ ba, các yếu tố ảnh hưởng đến việc đọc sách khoa học của sinh viên xuất bản có thể kể đến là: sở thích cá nhân, kỹ năng đọc và tìm kiếm tài liệu; nội dung, chất lượng sách khoa học; các kênh thông tin và các hoạt động truyền thông về sách; hình thức, thiết kế của sách; những tác động khác từ nhà trường và xã hội.

2.2. Những bất cập/hạn chế trong văn hóa đọc sách khoa học của sinh viên

Qua số liệu khảo sát cho thấy thời gian đọc sách khoa học của sinh viên xuất bản khá thường xuyên,

nhưng số lượng sách khoa học sinh viên đọc hàng năm còn thấp so với yêu cầu học tập, nghiên cứu và đặc trưng ngành nghề được đào tạo là xuất bản sách. Thể loại sách khoa học mà sinh viên đọc còn chưa phong phú, mới chỉ ưu tiên các loại sách khoa học xã hội - nhân văn, khoa học giáo dục - tâm lý, sách khoa học phổ biến, và các tài liệu khoa học bắt buộc trong chương trình học hơn là chủ động tìm đọc sách khoa học mở rộng kiến thức hoặc các loại sách khoa học kỹ thuật chuyên ngành và khoa học tự nhiên, mặc dù đây là các loại sách khoa học rất cần thiết trong công tác xuất bản, nhất là xuất bản điện tử. Các kênh thông tin tìm hiểu thông tin và tiếp nhận thông tin giới thiệu về sách chưa phong phú, chủ yếu qua mạng xã hội, mà chưa chú ý đến các kênh chính thống, quan trọng như các website của cơ quan nhà nước về xuất bản, các nhà xuất bản, thông tin giới thiệu sách từ giảng viên. Trong thực tế học tập, sinh viên vẫn còn tâm lý ngại đọc sách khoa học.

Nguyên nhân chủ yếu là do kiến thức sách khoa học còn trừu tượng, khó hiểu, dung lượng sách quá dày hoặc do hình thức trình bày sách chưa hấp dẫn, và giá thành sách còn cao so với khả năng chi trả của sinh viên. Bên cạnh đó, sinh viên ngại đọc sách khoa học cũng có nguyên nhân lớn nữa - không nằm ngoài xu hướng chung của xã hội, là sinh viên xuất bản có những mối quan tâm hơn ngoài sách như quá phụ thuộc vào điện thoại thông minh, tham gia quá nhiều thời gian trên mạng xã hội□, nên việc dành thời gian đọc sách khoa học còn hạn chế.

3. Đề xuất một số giải pháp thúc đẩy văn hóa đọc sách khoa học trong sinh viên hiện nay

Từ kết quả khảo sát và tình hình thực tế, chúng tôi đề xuất một số nhóm giải pháp cơ bản nhằm thúc đẩy văn hóa đọc sách khoa học trong sinh viên ngành xuất bản nói riêng và sinh viên các trường đại học ở Việt Nam nói chung.

3.1. Nhóm giải pháp đối với các trường đại học

Trước hết, cần xây dựng một môi trường khuyến đọc trong các trường đại học để hình thành nền tảng, xây dựng thói quen đọc sách, nhằm nuôi dưỡng và phát triển văn hóa đọc cho sinh viên. Như đã biết, văn hóa đọc được hình thành trong cả quá trình dài, chứ không có được trong thời gian ngắn. Với thực trạng văn hóa đọc ở nước ta hiện nay còn hạn chế, người

dân ít quan tâm đến sách và ít đọc sách, vì vậy không phải sinh viên nào cũng có một môi trường thuận lợi cho việc đọc sách từ nhỏ. Chính vì thế, cần khuyến khích, duy trì và thúc đẩy việc đọc của sinh viên thông qua một môi trường chung, vừa cung cấp kiến thức vừa góp phần phát triển toàn diện cho sinh viên. Các trường đại học có thể xây dựng hệ thống thư viện hiện đại, với nguồn tài liệu khoa học phong phú, đa dạng và dễ tiếp cận; thiết kế không gian đọc sách mở, thuận tiện, yên tĩnh, hoặc có các khu trưng bày, sinh hoạt chung về sách để sinh viên tham gia.

Hai là, tăng cường giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên về giá trị của đọc sách và văn hóa đọc, đồng thời tổ chức các hoạt động khuyến khích đọc sách khoa học, tạo động lực và đặt mục tiêu để sinh viên tham gia, từ đó sẽ góp phần tạo thói quen đọc sách khoa học cho sinh viên. Các trường đại học có thể tổ chức các buổi tọa đàm, hội thảo giới thiệu sách, mời diễn giả, tác giả chia sẻ về sách, về tầm quan trọng của việc đọc sách; phát động các phong trào như □Tháng đọc sách khoa học□ □Ngày hội sách khoa học□□; tổ chức các câu lạc bộ sách khoa học, cuộc thi viết bài cảm nhận, thuyết trình về sách khoa học; tổ chức các hoạt động hưởng ứng Ngày sách và Văn hóa đọc Việt Nam (21/4)□

Ba là, tích hợp nội dung sách khoa học vào chương trình đào tạo đại học. Bên cạnh việc giảng bài, giảng viên sẽ giới thiệu các tài liệu tham khảo khoa học, yêu cầu sinh viên đọc thêm và làm bài tập, báo cáo dựa trên nội dung sách đã được giới thiệu; khuyến khích sinh viên thảo luận nhóm hoặc trình bày các vấn đề liên quan đến các sách khoa học liên quan đến môn học.

Bốn là, đào tạo kỹ năng đọc sách, tìm kiếm thông tin về sách hay, sách cần thiết cho sinh viên, như hướng dẫn cách đọc sách hiệu quả (đọc nhanh, ghi chú, tóm tắt nội dung□); tổ chức workshop về kỹ năng đọc hiểu, phân tích và đánh giá sách khoa học; giới thiệu sinh viên tiếp cận với các kênh cung cấp sách, giới thiệu sách chính thống.□

3.2. Nhóm giải pháp đối với các cơ quan quản lý nhà nước

Để triển khai, thực hiện hiệu quả □Đề án Phát triển văn hóa đọc trong cộng đồng đến năm 2020, định hướng đến năm 2030□do Thủ tướng Chính phủ phê

duyet, các cơ quan quản lý nhà nước về xuất bản đã có nhiều chủ trương, kế hoạch, hoạt động để xây dựng, khuyến khích văn hóa đọc trong toàn dân. Trong bối cảnh bùng nổ công nghệ thông tin như hiện nay, số lượng người tìm đến sách, nhất là sách khoa học có phần suy giảm, trong đó có đối tượng sinh viên.

Thứ nhất, Nhà nước cần tiếp tục có các chính sách hỗ trợ phát triển môi trường đọc sách trong các trường đại học và cho sinh viên như: hỗ trợ phát triển thư viện tại các trường đại học và địa phương; hỗ trợ tài chính để cung cấp sách khoa học miễn phí hoặc với giá ưu đãi cho sinh viên; có chính sách đầu tư, phát triển tài nguyên giáo dục mở, xây dựng thư viện số quốc gia để sinh viên dễ dàng tiếp cận tài liệu khoa học mọi lúc, mọi nơi.

Thứ hai, Nhà nước có đẩy mạnh hơn nữa chính sách khuyến khích xuất bản sách khoa học, trợ giá cho các nhà xuất bản để đầu tư vào chế bản, thiết kế và xuất bản sách khoa học chất lượng cao.

Thứ ba, Nhà nước tăng cường đổi mới nội dung, phương thức truyền thông về tầm quan trọng của việc đọc sách khoa học qua các chiến dịch truyền thông, các kênh truyền hình, mạng xã hội; tiếp tục tổ chức các sự kiện quốc gia như □Ngày hội sách khoa học□, ngày □Ngày sách và Văn hóa đọc Việt Nam 21/4□với quy mô lớn, thu hút được sự quan tâm của sinh viên.

3.3. Nhóm giải pháp đối với các nhà xuất bản, công ty phát hành sách

Một là, cải thiện nội dung và chất lượng sách khoa học, chú trọng đầu tư vào việc biên tập nội dung sách khoa học đảm bảo thông tin chính xác, dễ hiểu, có tính thực tiễn cao và phù hợp với đối tượng sinh viên; tăng cường hợp tác với các giảng viên, chuyên gia để viết sách khoa học và các tài liệu tham khảo chuyên ngành gần với chương trình học của sinh viên.

Hai là, đa dạng hóa các hình thức xuất bản sách như xuất bản sách điện tử (ebook), audiobook và các hình thức xuất bản kỹ thuật số khác để tăng khả năng tiếp cận và tiện lợi cho sinh viên. Chú trọng đầu tư vào thiết kế và trình bày sách, làm cho sách khoa học trở nên hấp dẫn, sinh động hơn. Chia nhỏ nội dung sách khoa học thành nhiều tập để giảm dung lượng và giá thành cho sinh viên.

Ba là, có chính sách giảm giá sách khoa học và

cung cấp các ưu đãi cho sinh viên để phù hợp với nguồn tài chính của sinh viên và khuyến khích sinh viên mua sách như: tổ chức các sự kiện như hội chợ sách, chương trình khuyến mãi đặc biệt dành riêng cho sinh viên; phát hành sách khoa học theo hình thức □combo□hoặc gói tài liệu liên quan để giảm chi phí mua sách□

Bốn là, tăng cường truyền thông và quảng bá sách khoa học đến sinh viên qua các hình thức như: tổ chức các buổi giới thiệu sách, tọa đàm, hoặc hội thảo chuyên đề để giới thiệu nội dung sách khoa học mới; xây dựng chiến dịch truyền thông trên mạng xã hội, tận dụng KOLs (Key Opinion Leaders) trong cộng đồng sinh viên để quảng bá sách; sản xuất nội dung sáng tạo như video, podcast giới thiệu sách để thu hút sự quan tâm của sinh viên với sách khoa học; đăng tải thông tin giới thiệu sách trên các nền tảng như Facebook, TikTok để thu hút sự quan tâm của sinh viên□

Năm là, hợp tác với các bên liên quan để tăng cường cơ hội tiếp cận sách khoa học cho sinh viên như: phối hợp với các trường đại học để phát hành sách khoa học phù hợp với chương trình đào tạo; hợp tác với các tổ chức phi lợi nhuận hoặc quỹ học bổng để tài trợ hoặc tài trợ một phần sách khoa học cho sinh viên□

3.4. Nhóm giải pháp đối với sinh viên

Thứ nhất, mỗi sinh viên cần xây dựng ý thức cá nhân trong việc xây dựng thói quen đọc sách khoa học, coi đó là một hoạt động tất yếu, thường xuyên để nâng cao nhận thức, tri thức để phục vụ cho việc học tập, nghiên cứu khoa học và chuẩn bị cho công việc sau khi ra trường. Để xây dựng thói quen đọc sách, mỗi sinh viên có thể lập lịch trình đọc sách khoa học hàng ngày hoặc hàng tuần, đặt mục tiêu cụ thể về số trang hoặc số cuốn sách cần đọc; bắt đầu đọc từ những cuốn sách khoa học dễ hiểu, phù hợp với trình độ và sở thích cá nhân, dần dần nâng cao hàm lượng khoa học trong các sách tìm đọc.

Thứ hai, chủ động, tích cực tham gia các hoạt động cộng đồng về sách khoa học như: tham gia các câu lạc bộ sách, buổi tọa đàm, hội thảo về sách khoa học để chia sẻ kiến thức và nhận được sự khuyến khích từ bạn bè, thầy cô; thảo luận, chia sẻ nội dung sách khoa học đã đọc trên mạng xã hội hoặc trong

nhóm học tập□

Thứ ba, tự nâng cao kỹ năng tìm kiếm sách khoa học như: tìm đọc sách liên quan đến chuyên ngành hoặc lĩnh vực yêu thích; sử dụng sách điện tử, tài liệu mở và các ứng dụng đọc sách trực tuyến để tăng tính tiện lợi khi đọc sách. Đối với sinh viên ngành xuất bản, càng cần phải chú tâm, chú trọng việc đọc sách khoa học hơn, vì đây không chỉ là đọc sách theo sở thích, thói quen, hay để nghiên cứu, tìm hiểu đơn thuần, mà còn để xây dựng và rèn luyện kỹ năng biên tập, xuất bản, phát hành sách, góp phần trực tiếp cho công việc tương lai.

Có thể thấy, để thúc đẩy văn hóa đọc nói chung và đọc sách khoa học cho sinh viên nói riêng cần có sự phối hợp từ nhiều phía, nhiều cơ quan, đơn vị, từ các cơ quan quản lý nhà nước về xuất bản, các trường đại học, đến các nhà xuất bản, các công ty phát hành sách, và quan trọng hơn cả là tự bản thân mỗi sinh viên cần nhận thức được vai trò của sách, sách khoa học là con đường mang tri thức đến cho mỗi người một cách trực tiếp nhất, hiệu quả nhất, hơn nữa còn góp phần quan trọng trong việc hình thành nhân cách, nuôi dưỡng tâm hồn và phát triển đời sống văn hóa, xã hội ngày càng tốt đẹp./.

(1) Quyết định số 329/QĐ-TTg ngày 15/3/2017 của Thủ tướng Chính phủ, phê duyệt □*Đề án phát triển văn hóa đọc trong cộng đồng đến năm 2020, định hướng đến năm 2030*□

(2) Trương Đại Lượng (2023), *Phát triển văn hóa đọc cho sinh viên trong môi trường số*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.

(3) Vũ Duy Hiệp (2015), *Một số giải pháp để phát triển văn hóa đọc sinh viên các trường đại học*, tại trang <http://hvtc.edu.vn/tabid/558/catid/143/id/18355/Mot-so-giai-phap-de-phat-trien-van-hoa-doc-cho-sinhvien-cac-truong-dai-hoc/Default.aspx>, [truy cập ngày 10/01/2025].

(4) Trịnh Cam Ly (2016), □*Phát triển văn hóa đọc cho sinh viên ngành giáo dục tiểu học Trường Đại học Thủ đô Hà Nội đáp ứng yêu cầu dạy học theo định hướng phát triển năng lực*□, Tạp chí Khoa học (3), tr.125 - 133.

(5) Số liệu của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, trong bài viết □*Ngày Sách và Văn hóa đọc Việt Nam 2024: Những tín hiệu tích cực từ cộng đồng*□ tại trang: <https://vtv.vn/doi-song/ngay-sach-va-van-hoa-doc-viet-nam-2024-nhung-tin-hieu-tich-cuc-tu-cong-dong-20240416073329563.htm> [truy cập ngày 11/01/2025].